راضیه فلاح
خبرنگار گروه دانشگاه

تالار فارابی پژوهشگاه مطالعات فرهنگی، اجتماعی و تمدنی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (پمفات)، چند روز پیش شاهد برگزاری چهاردهمین عصرانه از سلسله عصرانه‌های علوم انسانی بود. برنامه عصرانه‌های علوم انسانی هر ماه برای بررسی آراوانديشه‌ها و نیز تقدیر از یکی از محققان علوم انسانی و اجتماعی کشور برگزار می‌شود که چهاردهمین دوره آن با حضور و سخنرانی شماری از اساتید و پژوهشگران برگزار و به حال و آینده فضای مجازی پرداخته شد. این نشست به بررسی اندیشه‌ها و خدمات علمی سید ابوالحسن فیروزآبادی اختصاص یافت. در این نشست سید ابوالحسن فیروزآبادی، دبیر سابق شورای عالی فضای مجازی و دکترای مدیریت استراتژیک و جمعی از صاحبنظران به ابراد سخنرانی پرداختند که مشروح آن را در ادامه می‌خوانید.

"

سیدابوالحسن فیروزآبادی: گفته می‌شود فضای مجازی بدون شک از ICT یا فناوری ارتباطات و اطلاعات آمده است. در نتیجه این امر پایه پیشران فضای مجازی فناوری است که از آن به‌عنوان فناوری ارتباطات و اطلاعات یاد می‌شود. من در اینجا این نوع فناوری را فناوری نوظهور یا فناوری همگرا می‌نامم و علت این نام‌گذاری را در ادامه خواهم گفت. این فناوری متشکل از تکنولوژی‌هایی از قبیل پردازش کوانتومی، نانوالکترونیک یا نانوفناوری، بیوفناوری و علوم شناختی و علوم اطلاعاتی است که از آن به‌عنوان فناوری همگرا یاد می‌شود. اما مجموعه فناوری‌هایی که در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات استفاده می‌شود بین ۲۳۰ تا ۲۶۰ تکنولوژی مشخص و برجسته مانند لیزر و سایر تکنولوژی‌ها مانند علوم داده، بیگ‌دیتا، هوش مصنوعی را شامل می‌شود.

تنها در حوزه هوش مصنوعی نزدیک به ۹۰ زیرمجموعه تکنولوژی مانند علوم عصبی را در بر می‌گیرد. این ۲۳۰ تا ۲۶۰ تکنولوژی با نام ICT را آنها یاد می‌شود که برخی از این تکنولوژی‌ها ما را وارد یک عصر جدیدی می‌کند. همان گونه که براساس فیزیک قرن بیستم بشریت با پدیده لامپ رو‌به‌رو شد و بعد از آن پدیده ترانزیستور آمد و امروز بشر با پدیده جدیدی به نام نشست سید ابوالحسن فیروزآبادی، دبیر سابق شورای عالی فضای مجازی و دکترای مدیریت استراتژیک و جمعی از صاحبنظران به ابراد سخنرانی پرداختند که مشروح آن را در ادامه می‌خوانید.

"

سیدابوالحسن فیروزآبادی: گفته می‌شود فضای مجازی بدون شک از ICT یا فناوری ارتباطات و اطلاعات آمده است. در نتیجه این امر پایه پیشران فضای مجازی فناوری است که از آن به‌عنوان فناوری ارتباطات و اطلاعات یاد می‌شود. من در اینجا این نوع فناوری را فناوری نوظهور یا فناوری همگرا می‌نامم و علت این نام‌گذاری را در ادامه خواهم گفت. این فناوری متشکل از تکنولوژی‌هایی از قبیل پردازش کوانتومی، نانوالکترونیک یا نانوفناوری، بیوفناوری و علوم شناختی و علوم اطلاعاتی است که از آن به‌عنوان فناوری همگرا یاد می‌شود. اما مجموعه فناوری‌هایی که در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات استفاده می‌شود بین ۲۳۰ تا ۲۶۰ تکنولوژی مشخص و برجسته مانند لیزر و سایر تکنولوژی‌ها مانند علوم داده، بیگ‌دیتا، هوش مصنوعی را شامل می‌شود.

تنها در حوزه هوش مصنوعی نزدیک به ۹۰ زیرمجموعه تکنولوژی مانند علوم عصبی را در بر می‌گیرد. این ۲۳۰ تا ۲۶۰ تکنولوژی با نام ICT را آنها یاد می‌شود که برخی از این تکنولوژی‌ها ما را وارد یک عصر جدیدی می‌کند. همان گونه که براساس فیزیک قرن بیستم بشریت با پدیده لامپ رو‌به‌رو شد و بعد از آن پدیده ترانزیستور آمد و امروز بشر با پدیده جدیدی به نام نشست سید ابوالحسن فیروزآبادی مواجه است. در این نشست سید ابوالحسن فیروزآبادی به‌عنوان مثال آزادی، حقوق بشر و حریم خصوصی باید بازتعریف شود. نمی‌توان با تعاریف گذشته به این امور ادامه داد. در نتیجه شاهد ظهور و بروز بحث حکمرانی مبتنی بر فناوری‌های نوظهور هستیم که ما را وادار می‌کند تا مفاهیم را بازتعریف کنیم. این فضا را فضای مجازی می‌نامیم که ما را وادار می‌کند تا مفاهیم را بازتعریف کنیم. این فضا را فضای مجازی می‌نامیم که ما را وادار می‌کند تا مفاهیم را بازتعریف کنیم.

در حوزه تکنولوژی‌های نوظهور و همگرا قدرت نرم و زایش قدرت نیز دچار تحول شده است. همان گونه که براساس فیزیک قرن بیستم به این فضا توسط آمریکایی‌ها اجاد و توسعه داده شد، همان گونه که براساس فیزیک قرن بیستم به این فضا توسط آمریکایی‌ها اجاد و توسعه داده شد، ما نیز در حوزه فضای مجازی باید این فضا را توسعه دهیم. این فضا توسط آمریکایی‌ها اجاد و توسعه داده شد، ما نیز در حوزه فضای مجازی باید این فضا را توسعه دهیم. این فضا توسط آمریکایی‌ها اجاد و توسعه داده شد، ما نیز در حوزه فضای مجازی باید این فضا را توسعه دهیم.

در حوزه تکنولوژی‌های نوظهور و همگرا قدرت نرم و زایش قدرت نیز دچار تحول شده است. همان گونه که براساس فیزیک قرن بیستم به این فضا توسط آمریکایی‌ها اجاد و توسعه داده شد، ما نیز در حوزه فضای مجازی باید این فضا را توسعه دهیم. این فضا توسط آمریکایی‌ها اجاد و توسعه داده شد، ما نیز در حوزه فضای مجازی باید این فضا را توسعه دهیم.

دبیر سابق شورای عالی فضای مجازی در نشست عصرانه‌های علوم انسانی:

ملت‌سازی جدید از مسیر قلمروسازی در فضای مجازی در حال اتفاق می‌افتد

مبحث بعد حوزه اجتماعی است. من معتقد هستم که حتی امروز شاهد اجتماعی شدن صحنه سیاست نیز هستیم. یعنی زمانی که حکمرانی با اجتماعیت نسرم می‌خوانیم حاکمیت اجتماعی را قبول کرده‌ایم. بنابراین ماهد جهانی‌شدن همه شئون اجتماعی و سبک زندگی خاص مربوط به این عصر هستیم.

در حوزه تکنولوژی نیز شاهد ظهور و بروز تکنولوژی‌های خاصی هستیم. تکنولوژی‌های در این عصر به دلیل مبتنی بودن بر پردازش اطلاعات و تولید دانش، انسان‌محور هستند. این پرخلاف تکنولوژی‌های قبلی است که برای تسخیر طبیعت یا استفاده از نگاه ابزاری و در امتداد قوای انسانی بوده است. یکی از ابعاد تکنولوژی امتداد قدرت فیزیکی یا بصری انسان و امتداد آن چیزی است که انسان به صورت ابزاری باید از آن استفاده کند و مانایی که انسان از آن منتفک نشده فاقد آن نیز شده است. در این تکنولوژی با توجه به آنکه محور آن انسان در کنار دانش و اطلاعات است ما می‌توانستیم انتظار داشته باشیم که این تکنولوژی‌ها امکان ارتقای کیفی زمینه‌های دوم فراز داشته است. قدرت نرم در آن زمان به‌صورت عمده در اختیار رسانه‌های بزرگ به‌طور و تعداد قلیل توجهی از شهروندان خواهیم بود که به‌صورت عملی «شبکه‌بودن» خواهند شد و فضای فکری، شخصیتی و سبک زندگی آنها جهانی یا رنگ‌وبوی آمریکایی خواهد بود. حتی در حوزه صنعت که در ادامه صنعت فعلی است و از آن چگونه عمل کند. فقط محیط امنیت در آنجا مطرح است که مسائل بسیار پیچیده‌ای به علت وابستگی امنیت به قدرت سایبری و به کارگیری این قدرت در جنگ‌های نرم و جنگ‌های ترکیبی را دربردارد.

برای تجزیه و تحلیل این چهارلایه و بخش زیرساخت‌ها باید گفت که زیرساخت‌ها از سخت‌افزارها، نرم‌افزارها و شبکه اطلاعاتی تشکیل شده‌اند. این امر در شبکه‌های اجتماعی بین کشوری و بین قاره‌ای به‌صورت عمده در تملک آمریکایی هاست. البته در حوزه شبکه‌های مخابراتی این شرکت‌ها وابسته به وزارت دفاع آمریکا هستند. در حوزه سخت‌افزاری -همان‌طور که می‌دانید- سخت‌افزارهای هایتک یا تکنولوژی بالای این فضا به‌صورت عمده ساخت اینتل و ای‌ام‌دی و پروسسورها هستند و اکثر سخت‌افزارهایی که در تکنولوژی موبایل مورداستفاده قرار می‌گیرند برای شرکت‌های صنایع آمریکایی است. این شرکت‌ها بیشتر بر تکنولوژی‌های نانوالکترونیک توسعه یافته‌اند که آمریکایی‌ها در این زمینه سعی در حفظ برتری خود دارند و امروز از نانوالکترونیک چهار، پنج شرکت آمریکایی استفاده می‌کنند که نزدیک‌ترین کشور به آن چین است؛ به‌خصوص در ساخت قطعات پیچیده که در اختیار خود آمریکایی‌هاست. کشورهایی مانند تایوان و ژاپن هم ممکن است این قطعات را تولید کنند اما این کشورها تنها حافظه را تولید می‌کنند که پتنت آن در اختیار آمریکایی‌هاست.

در حوزه نرم‌افزارها هدیو که کنرم‌افزارهای فضای مجازی به‌صورت عمده برای آمریکا است، شاید به این علت که این فضا توسط آمریکایی‌ها احداث و حدوث آن توسط این کشور تعیین شده است. البته آمریکایی‌ها تلاش دارند این فضای آمریکایی البقاء نیز باشد اما این معتقدم که دلیلی برای آمریکایی البقاء آن وجود ندارد. به‌طور کلی آمریکایی‌ها با چالش‌های جدی رو‌به‌رو هستند اما آنها تمهیدات بسیاری در حوزه‌های تکنولوژی و اقتصاد به‌عمل آورده‌اند که این برتری را حفظ کنند، همچنین در رابطه با حوزه انسانی که این برتری از هرگونه مسامحه‌ای خود داری می‌کنند، برای نمونه در مخابرات نسل ۵ -که نسل جدید مخابرات است و چینی‌ها بدون اجازه آمریکایی‌ها آن را به بازار عرضه کرده‌اند- برخوردی بسیار جدی وبیش برزگی از دنیای امروز را با خود همراه کرده‌اند. نفوذ شرکت‌های آمریکایی در حوزه فضای مجازی بسیار بالا و ۹۰ درصدی است که این یکی از ویژگی‌های کنونی شرکت‌های آمریکایی به شمار می‌رود. در حوزه محتوا شاهد هستیم که به‌صورت عمده در تملک آمریکایی‌ها به‌دنبال آن هستند تا بتوانند برتری مطلق بر حوزه نرم‌افزارها و اقتصاد خدماتی و دیجیتالی دنیا داشته باشند.

توجه به‌شکل اقتصاد پلتفرمی نگاه دیگری است که آمریکایی‌ها داشتند و قرن بیستم به این توجهی می‌شد، نداشتن قابلیت مدیریت قدرت نرم است به‌خصوص در مکرویاوها هم می‌توانند مثل فوکو هم بود. او می‌گوید قابلیت مدیریت ندارد و مدیریتش سخت است. اما نگاه اقتصاد پلتفرمی که تمام آحاد بشر را دربرمی‌گیرد، برای مثال بسیاری از روستاهای ایران دوومیو میلیارد کاربر را با خود همراه کرده و سرویس به ۳۲ کار زبان ارائه می‌دهد یا گوگل که با ۷۷ زبان خدمات خود را ارائه می‌دهد، همچنین سیستم‌عامل مایکروسافت بیش از ۹۰ درصد سخت‌افزارهای دنیا را پاسخگو است. می‌دانیم که ۹۹ درصد سیستم‌عامل تلفن‌های هوشمند یا اندروید هستند یا اپل -که همگی آمریکایی هستند- به‌طورکلی رو‌به‌دنیای مجازی یا سیستم‌عامل آمریکایی ممکن است. به بیان دیگر برخورد پلتفرمی با دنیای آنها یا ما منطق آمریکایی‌ها سخن گفت. زبان، دال و مدلول خود را مشخص می‌کند و دال و مدلول آنها در تلاش کرده‌اند این قدرت و هیمنه را حفظ کنند.

در قدرت نرم علاوه بر آنکه پلتفرمی هستند، مکانیسم‌هایی که در آن به کار می‌برند، مانند ایجاد و ساید در تکنولوژی آنودی وجود دارد که باز در این تکنولوژی آنودی اجتماعی نیز به‌عنوان یک پدیده فناوری‌ها مطرح است. بنابراین تعاریف تکنولوژی‌های امروز در حد سیستم‌عامل نداشتن مولفه دوم و مهم و بزرگ آمریکایی در حوزه خدمات و اقتصاد دیجیتال، همگی مدل‌شان جهانی، پلتفرمی و نوتورکی هستند و اینها در همه حوزه‌های مهم فعالیت خود را گسترده کرده‌اند. زمانی که سیر تحول فضای مجازی دنبال می‌شود، شاهدیم که از فضای اطلاع‌رسانی در حد سیستم‌عامل متاثر شده‌اند و در حوزه‌های مهم و بزرگ آمریکایی در حوزه خدمات و اقتصاد دیجیتال، همگی مدل‌شان جهانی، پلتفرمی و نوتورکی هستند و اینها در همه حوزه‌های مهم فعالیت خود را گسترده کرده‌اند. زمانی که سیر تحول فضای مجازی دنبال می‌شود، شاهدیم که از فضای اطلاع‌رسانی در حد سیستم‌عامل متاثر شده‌اند و در حوزه‌های مهم و بزرگ آمریکایی در حوزه خدمات و اقتصاد دیجیتال، همگی مدل‌شان جهانی، پلتفرمی و نوتورکی هستند و اینها در همه